

בס"ד, טבת תשפ"א

דבר תורה לפרשת ויגש – יעל שלוסברג

פרשת ויגש חותמת את הדרמה הגדולה של ספר בראשית: יוסף מתוודע אל אחיו והמשפחה שבה ומתאחדת.

אך האיחוד מושג רק לאחר פעולה נועזת ומסכנת חיים של בחיר האחים יהודה.

הפרשה פותחת במילים: **"ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך פפרעה"**.

את הדרך חזרה מצרימה, כשהאחים מלווים את צעיר הבנים בנימין, מנצל יהודה לבניית נאום בנוי לתלפיות אותו ישא בפני השליט. נאום שאין בו הסבר לסיבה בגללה הם שבים מצרימה – מציאת הגביע באמתחת בנימין – אך יש בה מרכיבים אחרים שאולי יעוררו את רחמי השליט הבלתי צפוי בפניו הם ניצבים.

יש בנאום תיאור מפורט של המשפחה ומרביתו מוקדש לתיאור מצבו של האב השכול שנשאר בבית: ונאמר אל אדני יש לנו אב זקן וילד זקנים קטן ואחיו מת וינתר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו", "לא יוכל הנער לעזב את אביו ועזב את אביו ומת" (ספורנו: אביו ימות ללא ספק). יהודה אף מצטט את דברי האב טרם עזבם: **"ולקחתם גם את זה מעם פני וקרהו אסון והורדתם את שיבתי ברעה שאלה"**.

יש בנאום צעקת שבר וכאב **"כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי פן ארצה ברע אשר ימצא את אבי!"** יש בנאום נכונות למסירות נפש להצלת האח השבוי, מסירות נפש שמסתתרת במילות הפתיחה: **"ויגש אליו יהודה"**.

מצינו, כמו שאומר רש"י במקום הראשון בו נזכרת המילה ויגש בתורה, (**"ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע"**), הגשה לשלושה דברים:

"מצינו הגשה למלחמה ויגש יואב וגו', הגשה לפיוס ויגש אליו יהודה, והגשה לתפלה ויגש אליהו הנביא, ולכל אלה נכנס אברהם לדבר קשות ולפיוס ולתפלה"

למה מכל אלה נגש יהודה?

רש"י בפירושו לפסוק הראשון בפרשה אומר כך:

ואל יחר אפך - מכאן אתה למד שדבר אליו קשות:

כי כמוך כפרעה... ומדרשו סופך ללקות עליו בצרעת כמו שלקה פרעה ע"י זקנתי שרה על לילה אחת שעכבה...

ד"א כי כמוך כפרעה אם תקניטני אהרוג אותך ואת אדוניך "

לשון קשה נשמעת כאן, אפילו נימות מובהקות של איום המבהירות שיהודה למלחמה נגש, למרות שבפרק יח מביא רש"י את יהודה כדוגמא למי שנגש לפיוס!

אכן: לפיוס נגש יהודה אך אם לא תצלח דרך הפיוס הוא נכון גם למלחמה. **הפעם** הוא נכון גם למסור את הנפש על הצלת אחיו.

ועוד יש בנאום גם הצעה מעשית לפתרון: "וְנַעֲתָה יִשָּׁב נָא עִבְדְּךָ תַּחַת הַנֶּעֱר עִבְדְּ לְאֲדֹנָי וְהַנֶּעֱר יַעַל עִם אָחִיו". אך דומה שיותר מכל אלה יש בנאום הצהרת ערבות: "כִּי עִבְדְּךָ עֵרַב אֶת הַנֶּעֱר מֵעַם אָבִי לְאֹמֶר אִם לֹא אֲבִיאָנוּ אֵלֶיךָ וְחָטַאתִי לְאָבִי כָּל הַיָּמִים".

זוהי הערבות שאי קיומה הוא חטא בל יכופר. זוהי הערבות שהיא המבחן העליון של אח כלפי אחיו במשפחה, בקהילה, בקרב העם.

זוהי הערבות עליה כרתנו ברית בהר גריזים והר עיבל עם הכניסה לארץ.

זוהי הערבות הקושרת קשר בל ינתק בינינו והיא סוד קיומנו כעם "כל ישראל ערבים זה בזה" (שבועות לט, ע"א).

נראה, שלא מפתיע יהיה לגלות, שהפעם הראשונה בה מופיע השורש ע.ר.ב בתורה הוא אצל יהודה: תמר נוטלת ממנו את המטה והפתילים "עֵרְבוֹן עַד שְׁלֶחֶךָ".

יהודה, שידע להתעלות ולגלות ערבות ביחס לתמר, מגלה אותו כוח גם כאן: הוא מציע לממש את הערבות ולהיכנס "תחת הנער" ומכוחה של הערבות הוא מצליח להציל את המשפחה ולאחדה מחדש.